

de gemeenschapsminister van onderwijs

De minister van onderwijs en wetenschappen

Actieprogramma GENT

Gedaan te Delft, Nederland op 31 oktober 1990 in twee originelen.

De Gemeenschapsminister
van Onderwijs,

(D. Coens)

De minister van onderwijs
en wetenschappen van
Nederland,

(J.M.M. Ritzen)

Het actieprogramma GENT (Gehele Europese Nederlandse Taalgebied) kwam tot stand in nauwe samenwerking tussen het Gemeenschapsministerie van Onderwijs en het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Oktober 1990

Het Actieprogramma GENT

1. Verhoging van de mobiliteit van studenten 5
  - 1a. Studiepuntenregeling
  - 1b. Studiebeurzen/studiefinanciering
  - 1c. Toelating tot het hoger onderwijs
  - 1d. Stage
  - 1e. Diploma-erkenning
  - 1f. Studiegids/handboekonderwijsterminologie
2. Verhoging van de mobiliteit van docenten en wetenschappelijke onderzoekers 7
  - 2a. Personele uitwisseling
  - 2b. Onderzoekfinanciering
3. Verbetering structurele samenwerking op het gebied van het hoger onderwijs 9
  - 3a. Taakverdeling en complementariteit
  - 3b. Visitatiecommissies
  - 3c. Open Universiteit
4. **Verbetering structurele samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek 11**
  - 4a. Onderzoekscholen
  - 4b. Taalgebonden onderzoek
  - 4c. Lexicografische voorzieningen
  - 4d. Institutionele cöoperatie
5. **Beleidscoördinatie 13**
  - 5a. Wet- en regelgeving
  - 5b. Internationaal

Wie zich wil vergewissen van de enig juiste betekenis(sen) van het woord "samenwerken" en daartoe het Woordenboek der Nederlandsche Taal raadpleegt wordt verrast door de allereerste verklaring: "tot één geheel maken, ineenwerken". De samensteller voegt daar overigens aan toe, dat het woord in deze betekenis slechts éénmaal werd aangetroffen, in de poëzie van de Noordnederlandse dichter Oudaen.

Even verder staat als uitleg: "met verenigde krachten werken, aan dezelfde zaak werken". Als illustratie wordt een zin van de Vlaming Hendrik Conscience aangehaald: 'wij zullen samenwerken tot het geluk van alwie aan één van ons beiden dierbaar is'.

Wanneer het gaat om de internationale samenwerking van instellingen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek is in eerste instantie van belang, dat onderzoekers, docenten en studenten elkaar leren kennen en waarderen en vervolgens gezamenlijk projecten ter hand nemen, die een betere kans bieden op succesvolle bekroning dan wanneer ieder die geheel op eigen kracht zou uitvoeren. Aan deze eerste voorwaarde voor samenwerking lijken de betrekkingen tussen Nederland en Vlaanderen te voldoen: er bestaan zeer veel contacten, zowel in het kader van Europese programma's als ERASMUS en COMETT, alsook op bilateraal vlak er zijn samenwerkingsovereenkomsten tussen Nederlandse en Vlaamse instellingen van hoger onderwijs en er zijn vooral veel onderlinge afspraken tussen individuele personen: onderzoekers, docenten en ook studenten (en hun organisaties). De contacten zijn zo veelvuldig, dat het plan om voor het Vlaams-Nederlands colloquium in Gent (23 mei 1990) een alomvattende inventarisatie te Meden moest worden verlaten: er bleken honderden vormen van samenwerking te bestaan en de hoop op volledigheid bleek ijdel. Het "met verenigde krachten werken, aan dezelfde zaak werken" vindt dus op ruime schaal plaats.

Dat stemt tot tevredenheid, zelfs tot vreugde. Maar het roept ook de vraag op, of het daarbij kan blijven dan wel of verdere inspanningen nodig zijn. Beantwoordt men het laatste deel van die vraag bevestigend, dan dienen zich onmiddellijk twee nieuwe aan: waarom? en welke dan?

Het is goed zich te realiseren - o.a. de Vlaamse minister Coens heeft daarop tijdens het genoemde colloquium in Gent gewezen - dat de betrekkingen tussen Vlaanderen en Nederland gestalte zullen krijgen in een groeiende Europese integratie, maar ook, dat dit proces vooralsnog sterk wordt gedomineerd door de economische invalshoek. De Utrechtse historicus Von der Dunk constateerde, dat het belang van de nationale staat aan slijtage onderhevig is. Veel taken en bevoegdheden worden van nationaal naar supranationaal niveau geheven; de nationale staten worden steeds vaker geconfronteerd met Europese regelgeving, die hen dwingt hun eigen wettelijk regime aan te passen. Tegelijkertijd ontstaat er verzet tegen de toenemende invloed van een ver van de bevolking opererende bureaucratie en wordt het belang onderstreept van regionale ontwikkelingen.

Soms wordt het begrip 'regionaal' tamelijk smal geïnterpreteerd als "bovenlokaal" en daar kunnen goede redenen voor zijn: het Waasland en Salland kunnen vanuit een bepaald gezichtspunt met recht en reden een regio worden genoemd, bijvoorbeeld als het gaat om een doelmatige organisatie van het openbaar vervoer of om het maken van afspraken, die het welzijn en de veiligheid van burgers bevorderen (gezondheidszorg,

brandweer e.d.). Voor het gebied van het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek is deze beperkte interpretatie niet erg bruikbaar.

De vraag is nu, hoe groot voor juist dit terrein de geografische omvang moet zijn van een regio in Europa en welke criteria daarbij een rol behoren te spelen.

Er zal in ieder geval een zo hoogwaardige en gedifferentieerde infrastructuur voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek moeten bestaan, dat het kennisniveau voor de hele bevolking - van eminent belang voor voorspoedige ontwikkelingen op economisch, sociaal en cultureel terrein - hoog kan zijn en blijven.

De Nederlandse minister Ritzen wees tijdens het colloquium in Gent op de relatie tussen taal en denken. Voor veel mensen is de eigen taal een belangrijk hulpmiddel bij creatief denken.

Als deze creativiteit belangrijk is, dan is het eveneens van belang om die taal, het Nederlands in dit geval, te blijven gebruiken als voertuig voor het wetenschappelijk en technisch denken en ook om de mensen die dat reeds doen als een eenheid te beschouwen. Dat laat onverlet dat kennis van andere talen noodzakelijk is, al was het alleen maar om een wetenschappelijke discussies, die op verschillende wetenschapsgebieden nu eenmaal vooral in andere talen worden gevoerd, met vrucht te kunnen deelnemen. Veel pleit er echter voor om ook binnen een zich integrerend Europa het gebruik van dezelfde taal als een belangrijk criterium te beschouwen. Vanuit dit gezichtspunt kan het geheel van voorzieningen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen en Nederland als een eenheid worden gezien.

Toch leert enige studie van de werkelijkheid van alledag, dat er weliswaar goede contacten bestaan tussen Vlaanderen en Nederland, maar dat van een eenheid op het terrein van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek nog niet kan worden gesproken. Betekent dat nu, dat wij moeten gaan samenwerken in de geest van de eerste definitie uit het Woordenboek der Nederlandsche Taal: 'tot één geheel maken, inwerken'? Het antwoord op die vraag zal negatief zijn, als met ineenwerken wordt bedoeld, dat alle Vlaamse en Nederlandse instellingen op alle terreinen (wettelijk, financieel, onderwijskundig) in een keurslijf worden gesnoerd. Dat doet geen recht aan historische ontwikkelingen; miskent de rijkdom die verscheidenheid ook in zich kan dragen, er valt op korte termijn, geen breed maatschappelijk draagvlak voor te ontwikkelen, terwijl bovendien moet worden gevreesd dat een opgelegde uniformisering meer problemen zal oproepen dan oplossen. Dat kan en mag niet de bedoeling van een gezamenlijk actieprogramma zijn.

Waar het wel om gaat is: het voor elkaar volledig toegankelijk maken van elkaars systemen van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, zodat verschillen in nationaliteit geen rol meer spelen bij uiteenlopende kwesties als b.v. de toelating tot het hoger onderwijs, het meedingen naar fondsen voor wetenschappelijk onderzoek, het solliciteren naar functies in universiteiten, hogescholen en onderzoekinstellingen aan beide zijden van de grens, het studeren met behoud van studiebeurzen aan elkaars instellingen enz. Op deze en nog andere terreinen moeten nog hindernissen worden genomen, terwijl er bovendien zorg voor moet worden gedragen, dat er geen nieuwe worden opgeworpen doordat de beide stelsels zich meer van elkaar verwijderen dan dat zij elkaar naderen.

Om deze doelstelling te bereiken is het navolgende actieprogramma opgesteld, dat op 31 oktober 1990 de goedkeuring van de ministers Ritzen en Coens heeft verkregen. Het programma is onderverdeeld in een aantal subdoelstellingen, die zijn afgeleid uit de hierboven afgeleide algemene doelstelling en waaronder een aantal concrete actiepunten wordt gerangschikt. Een actieprogramma hoort naar zijn aard een dynamisch geheel te zijn; dat betekent in dit geval, dat er in de loop van de tijd actiepunten aan kunnen worden toegevoegd, terwijl er ook rekening moet worden gehouden met de omstandigheid, dat punten aan gewicht en actualiteit inboeten. Een eerste, publieke evaluatie van het actieprogramma zal plaatsvinden tijdens het eerstvolgend Nederlands-Vlaams colloquium, dat op uitnodiging van minister Ritzen in het voorjaar van 1992 in Nederland zal worden gehouden.

De vijf subdoelstellingen kunnen als volgt worden geformuleerd:

1. Verhoging van de mobiliteit van studenten
2. Verhoging van de mobiliteit van docenten en wetenschappelijke onderzoekers
3. Verbetering structurele samenwerking op het gebied van het hoger onderwijs
4. Verbetering structurele samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek
5. Beleidscoördinatie.

1 Verhoging van de mobiliteit van studenten

a studiepuntenregeling

Het is wenselijk, dat Nederland en Vlaanderen een gezamenlijke studiepuntenregeling tot stand brengen, waarbij studenten de mogelijkheid wordt geboden om in het eigen land behaalde studiepunten mw over de grens te nemen en waarbij in het andere land behaalde studiepunten ook meetellen in het eigen land.

In het kader van het ERASMUS-programma wordt momenteel het ECTS (European Credit Transfer System) ontwikkeld, waarbij Vlaamse en Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs zijn betrokken. Dit is een buitengewoon zinvolle activiteit in het kader van de Internationalisering van het hoger onderwijs. Nederland en Vlaanderen zullen de systematiek bestuderen en daarbij speciale aandacht besteden aan de ervaringen met elkaars instellingen. De coördinatoren van ECTS in beide landen zullen daarbij nauw worden betrokken. Doel van dit actiepun is te achterhalen, welke de mogelijkheden zijn om binnen dan wel in het kader van ECTS de samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen te verbreden (meer studierichtingen aan meer universiteiten) en te versnellen.

b studiebeurzen/studiefinanciering

Studiebeurzen/studiefinanciering kan een belangrijke bijdrage leveren aan de internationale mobiliteit van studerenden. Bestaande belemmeringen in de stelsels van studiefinanciering en van toekenning van studiebeurzen om in elkaars land te studeren dienen daarom in kaart te worden gebracht en zo mogelijk te worden veruield op basis van multi- of bilaterale overeenkomsten dan wel gelijktijdig te nemen unilaterale bestuursmaatregelen. Het uitgangspunt daarbij is: de studiebeurs wordt aan een Nederlandse/Vlaamse student doorbetaald voor het volgen van een opleiding in Vlaanderen/Nederland alsof hij/zij aan een universiteit in het eigen land studeerde, dus zonder toeslag voor extra kosten wagens verblijf in het buitenland.

De stelsels van studiefinanciering en van toekenning van studiebeurzen dienen gedetailleerd te worden vergeleken. Daarbij moet aandacht worden geschonken aan de consequenties in sociaal, financieel en juridisch opzicht voor de studenten, de instellingen voor hoger onderwijs en de begroting van de onderwijsministeries in beide landen.

Overwogen moet worden, of het aanbeveling verdient om voor Nederland en Vlaanderen een bilateraal programma à la ERASMUS te ontwikkelen. Daarbij zou wel een toeslag voor verblijf in het buitenland kunnen worden verleend, mits het gaat om het volgen van opleidingen die door Vlaamse en Nederlandse instellingen gezamenlijk zijn georganiseerd.

c toelating tot het hoger onderwijs

Regelingen in Nederland en Vlaanderen die inzake de toelating tot het hoger onderwijs verschil maken tussen Vlamingen en Nederlanders dienen in kaart te worden gebracht en afgeschaft. De inhoudelijke toegangseisen en de hoogte van de collegegelden hoeven in beide landen niet volledig identiek te zijn, maar de nationaliteit mag niet van invloed zijn bij de behandeling van individuen door de instellingen voor hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen.

Nagegaan moet worden o.a. welke verschillen er bestaan in de vooropleidingseisen die in Vlaanderen en Nederland aan de aankomende studenten worden gesteld, waar die verschillen tot problemen leiden en hoe deze kunnen worden opgelost (via de European Convention on the

equivalence of diplomas leading to admission to universities, door een bilaterale overeenkomst of op een andere wijze). Bijzondere aandacht verdient in dit kader het hoger beroepsonderwijs.

d **stages**

In het niet-universitaire hoger onderwijs, maar in toenemende mate ook in het universitaire hoger onderwijs, spelen stageplaatsen een belangrijke rol. Grensoverschrijdende informele netwerken tussen HO-instellingen en het bedrijfsleven kunnen bij het arrangeren van stages bijzonder dienstig zijn. Barrières die er nog bestaan voor Vlamingen bij het lopen van een stage in Nederland en omgekeerd moeten worden opgeruimd.

Onderzocht moet worden welke de aard en de omvang zijn van de problemen die zich voordoen, of deze zich bij alle of slechts bij enkele studierichtingen voordoen en wie behoort te worden betrokken bij de oplossing van deze problemen (overheid, instellingen, werkgeversorganisaties, deskundigen uit COMETT-kring e.d.).

e **diploma-erkenning**

Op het terrein van de erkenning van diploma's zijn er internationale aanzetten in multilateraal kader (EG, Raad van Europa, Unesco). Het punt heeft echter twee aspecten: de academische erkenning en de erkenning van het recht om een beroep uit te oefenen, in dit geval meer in het bijzonder het beroep van onderwijsgevende.

Een groot aantal problemen op dit terrein zal zijn opgelost, wanneer de EG-richtlijn erkenning hoger-onderwijsdiploma's aan beide zijden van de grens in de eigen wetgeving is geïmplementeerd. Bezien moet worden, of er na deze implementatie nog problemen overblijven ho8 die het best kunnen worden opgelost (door verdragen Of andere formele regelingen, dan wel door het vinden van ad hoc-oplossingen voor praktische problemen). Verkennende studies in deze richting kunnen reeds nu worden ondernomen.

studiegids/handboek onderwijsterminologie

f

Een belangrijk instrument voor de bevordering Van de mobiliteit van studenten (maar niet alleen van hen) tussen Vlaanderen en Nederland is optimale informatie over elkaars systemen van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Personen en instanties die nauw met elkaar samenwerken zijn dikwijls goed op de hoogte van de overeenkomsten en verschillen tussen de HO-systemen in Nederland en Vlaanderen, maar het verdient aanbeveling deze informatie op ruime Schaal te verspreiden en haar actueel te houden.

In dit kader dient te worden gestreefd naar een studiegids voor Vlaanderen en Nederland gezamenlijk, waarin heel het aanbod aan hoger onderwijs in het Nederlandse taalgebied is opgenomen. Daarbij kan worden aangesloten bij de methodiek van de Elsevier-studiegids, die met medewerking van de VSNU en de HBO-raad enige tijd geleden voor Nederland is samengesteld.

Ook de samenstelling van een handboek 'Nederlands-Vlaamse onderwijs-terminologie' dient ter hand te worden genomen. De inhoud van begrippen, die aan de ene zijde van d8 grens met grot8 vanrelysprekendheid worden gehanteerd, is aan de andere zijde soms geheel onbekend, Soms slechts bij benadering bekend. Dat wekt onnodige verwarring.

---

2 Verhoging van de mobiliteit van docenten en wetenschappelijke onderzoekers

a personele uitwisseling

Men kan zich afvragen, of er nog een beleid moet worden ontwikkeld, waarbij docenten en wetenschappelijk onderzoekers worden gestimuleerd om onderlinge contacten te leggen: zij weten elkaar doorgaans uitstekend te vinden. Er zijn echter nog enkele belemmeringen, die de maximale toegankelijkheid van elkaars HO-stelsel in de weg staan. Zo zouden Nederlanders/Vlamingen die in het bezit zijn van een Vlaams of Nederlands diploma zonder ingewikkelde procedures (b.v. de nationaliteitskwestie of de diploma-erkenning) een functie moeten kunnen vervullen in elkaars instellingen van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Dubbelbenoemingen van docenten aan zowel Nederlandse als Vlaamse instellingen komen vaak niet tot stand door voorschriften betreffende de uitoefening van nevenwerkzaamheden.

Om dit probleem op te lossen dient het allereerst duidelijk te worden omschreven: helder moet zijn waar deze moeilijkheden zich voordoen en waar niet en wat de specifieke aard van het probleem is. Daarnaast zou het een goede zaak zijn, als instellingen hun personeelsadvertenties ook zouden publiceren in persorganen aan de andere zijde van de grens. Ook een informatieve brochure over het personeelsbeleid in het hoger onderwijs kan buitengewoon nuttig zijn; daarin moet aandacht worden geschonken aan onderwerpen als personeelscategorieën, functie-inhoud en functie-eisen, aanstellingsprocedures, carrièrevverloop enz.

b onderzoekfinanciering

De integratie van de wetenschapsbeoefening in Vlaanderen en Nederland wordt bevorderd, wanneer onderzoekers over de grenzen heen om dezelfde middelen moeten wedijveren. Programma's van b.v. de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) zouden open moeten staan voor Vlaamse en Nederlandse onderzoekers en instituten. Ingediende projectvoorstellen worden beoordeeld op kwaliteit en op kwaliteit alléén, de nationaliteit van de indiener speelt daarbij geen rol.

Dit onderwerp dient met de wetenschapsorganisaties in Nederland en Vlaanderen te worden besproken, want dit overigens door beide ministers onderschreven voornemen kan moeilijk worden afgedwongen. Bezien moet worden of die organisaties met deze gedachte kunnen instemmen dan wel of zij andere vormen van samenwerking geschikter achten.

a. taakverdeling en complementariteit

Voor een aantal studierichtingen en wetenschapsgebieden is het van belang, dat het Nederlandse taalgebied er tenminste **één voorziening voor** onderwijs en onderzoek heeft. Actieve afstemming van het Nederlandse en Vlaamse voorzieningenpatroon kan hier voordelen opleveren (concentratie van kwaliteit, mijden van overlappingsen, invullen van lacunes). De realisering van een taakverdeling inzake het opleidingsaanbod kan overigens pas met succes plaatsvinden, als de actielijnen voor de verhoging der mobiliteit zijn verwezenlijkt.

Het is natuurlijk moeilijk om precies aan **te geven wanneer een** voorzieningenpatroon dekkend is. Ook is de wenselijkheid van een voorziening niet absoluut te bepalen; zij hangt nauw samen met de kwaliteit en beschikbaarheid van de aanwezige **wetenschapsbeoefenaars**. Niettemin zal worden nagegaan welke vakgebieden alleen aanwezig zijn in het Nederlandse dan wel het Vlaamse voorzieningenpatroon en bij welke vakgebieden concentratie in de toekomst voordelen zou kunnen opleveren.

b. **visitatiecommissies**

Het principe van **gezamenlijke** **visitatiecommissies** voor het hele Nederlandse taalgebied wordt door vrijwel iedereen - zo bleek tijdens het Vlaams-Nederlands symposium in Gent en ook in de discussies van de Vlaams-Nederlandse subcommissie hoger onderwijs - gezien als een boven elke discussie staande **vanzelfsprekendheid**.

Op dit punt zijn al activiteiten ondernomen. Nederland heeft in het verleden reeds enkele keren Vlaamse hoogleraren uitgenodigd om deel uit te maken van **visitatiecommissies**. De kort geleden ingestelde **visitatiecommissie voor de geologie** zal zich niet alleen buigen over de Nederlandse, maar ook over de Vlaamse faculteiten. Een logische volgende stap is het gezamenlijk door **VSNU en VLIR** instellen van **visitatiecommissies**, die de faculteiten in het hele Nederlandse taalgebied bestrijken.

c. **Open Universiteit**

Een Open Universiteit voor het hele Nederlandse taalgebied ligt voor de hand: hoger afstandsonderwijs leent zich uitstekend voor Integratie, omdat er geen geografische belemmeringen zijn en de taal van de leermiddelen een factor vormt, die aanzienlijke schaalvoordelen oplevert,

Dit punt vraagt zorgvuldige studie. Een aantal jaren geleden leek een open universiteit voor Nederland en Vlaanderen in zicht die pogingen zijn evenwel mislukt zonder dat er een scherp inzicht bestaat in de oorzaken van die mislukking. Heropening van de dossiers is in dit geval nodig. Eveneens is het nodig het concept voor een open universiteit opnieuw te doordenken. Bij de oprichting van de Open Universiteit was de algemeen aanvaarde doelstelling: het bieden van een alternatief om een universitair diploma te verwerven. Momenteel lijkt de Open Universiteit vooral in trek in het kader van om-, bij- en nascholing.

4 **Verbetering structurele samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek**

a. **onderzoekscholen**

De Nederlandse minister van Onderwijs en Wetenschappen overweegt de vorming van onderzoekscholen: instituten voor hoogwaardig onderzoek dat de vergelijking met internationaal erkend toponderzoek glansrijk kan doorstaan en waar bovendien een opleiding tot onderzoeker wordt venorgd, die meer gestructureerd zal zijn dan nu veelal het geval is.

De minister heeft een nationale commissie van deskundigen ingesteld om hem over dit onderwerp te adviseren. Deze commissie heeft Op 3 oktober 1990 rapport uitgebracht. Vervolgens zal een internationale commissie zich over deze problematiek buigen; haar rapportage wordt in juni 1991 verwacht.

Vlaanderen is betrokken bij deze internationale commissie. Op welke wijze dit zal leiden tot intensivering van de betrekkingen tussen Nederland en Vlaanderen op dit terrein is momenteel niet te zeggen, omdat dit in belangrijke mate afhankelijk is van de rapportage van de commissie en het standpunt van de beide ministers daaromtrent. In elk geval zal zorg worden gedragen voor goede informatievoorziening.

b. **taalgebonden onderzoek**

Nederland en Vlaanderen hebben in het kader van een Europese taakverdeling een bijzondere verantwoordelijkheid voor het onderwijs in de aan de Nederlandse taal verbonden disciplines als b.v. Nederlandse cultuur en geschiedenis. Voorzover samenwerkingsverbanden in deze vakgebieden niet vanzelf tot stand komen dient de oprichting daarvan te worden gestimuleerd.

Waar het gaat om het meer cultuurgerichte taalgebonden onderzoek is het nuttig de bestaande voorzieningen op doublures en lacunes door te lichten. Daarbij moet ook aandacht worden gegeven aan de periferie van ons taalgebied, zoals het in Frankrijk gelegen deel van Vlaanderen en de Nederlandstalige cultuur in de vroegere overzeese gebiedsdelen.

Concrete Vlaams-Nederlandse acties op dit onderdeel zullen worden besproken na de ontvangst van een door de KNAW en het NFWO op te stellen rapport, dat in 1991 zal worden uitgebracht.

c. **Lexicografische voorzieningen**

Het ontwikkelen van een gezamenlijk woordenboekenbeleid voor het Nederlandse taalgebied ligt voor de hand en is bovendien van groot belang, vooral waar het gaat om lexicografische voorzieningen in de grote talen; slechts voor het Frans, Engels en Duits zijn die voorzieningen op dit moment uitstekend.

Het is wenselijk, dat door de minister van Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en de minister van Onderwijs en Wetenschappen van Nederland een adviesgroep wordt samengesteld met als opdracht de mogelijkheden tot samenwerking af te tasten en met name zou de vraag zich moeten richten om welke talen het dient te gaan, van welk niveau de te treffen voorzieningen moeten zijn, welke kosten hierbij als aanvaardbaar kunnen worden beschouwd en onder welke randvoorwaarden de uitvoering moet plaatsvinden. Vervolgens zullen - gegeven het advies - met de Nederlandse Taalunie in de loop van 1991 afspraken worden gemaakt over de uitvoering van dit actiepoint.

d. **institutionele coöperatie**

Institutionele coöperatie tussen onderzoekers en instituten in Nederland en Vlaanderen komt het best van zelf tot stand, zonder directe overheidsbemoeienis. Wel is het zo dat, waar er wettelijke of andere regelgevende obstakels zijn die het tot stand komen van gezamenlijke institutionele voorzieningen belemmeren, deze door de overheid moeten worden verwijderd.

Deze actielijn is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de instellingen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Zij zullen de hier bedoelde obstakels moeten signaleren.

De geuite wenselijkheid van een gezamenlijk wetenschappelijk instituut voor de Nederlandse taal- en letterkunde zal nader worden onderzocht. Ook zal worden nagegaan, op welke wijze de wetenschappelijke informatievoorniening kan worden verbeterd.

a. wet- en regelgeving

Voorkomen moet worden dat nationale wet- en regelgeving nieuwe barrières voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking opwerpt. De systemen van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek dienen eerder naar elkaar toe te groeien dan zich van elkaar te verwijderen.

Permanent bilateraal overleg hieromtrent is noodzakelijk. De werking daarvan is tweeledig: conserverend en constructief. Enerzijds wordt immers voorkomen, dat hetgeen door de groeiende Vlaams-Nederlandse samenwerking is bereikt in een later stadium weer door eenzijdige maatregelen wordt teniet gedaan, anderzijds kan permanent overleg een bijdrage leveren aan de verdere uitbouw van de samenwerking. De onlangs op gang gekomen contacten tussen Vlaamse en Nederlandse ambtenaren zullen krachtig worden geïntensiveerd. Oe Vlaams-Nederlandse subcommissie hoger onderwijs, waarin aan beide zijden zowel ambtenaren als vertegenwoordigers van de instellingen zitting hebben, vormt een haast ideaal gremium voor overleg.

b. internationaal

Een afstemming van de standpunten van Nederlandse en Vlaamse vertegenwoordigers bij internationale onderwijs- en onderzoeksgremia van de EG, UNESCO, OESO e.d. ligt niet alleen in de lijn van goed nabuurschap, maar kan ook een noodzakelijke voorwaarde zijn voor een succesvolle behartiging van gemeenschappelijke belangen. De mogelijkheden om hieraan vorm te geven zullen worden onderzocht en in kaart gebracht. Afstemming is ten eerste zinvol en gewenst met betrekking tot de internationale onderwijsprogramma's die verband houden met de gemeenschappelijke taal, zoals LINGUA dan wel daar waar samenwerking schaalvoordelen oplevert.

Het actieprogramma Vlaanderen-Nederland zal worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de ministers Ritzen en Coens. Een ambtelijke begeleidingsgroep, bestaande uit twee vertegenwoordigers van Nederland en Vlaanderen elk, zal de uitvoering coördineren en regelmatig aan de beide ministers rapporteren. Een stimulerende, adviserende, toetsende en corrigerende rol is voorzien voor de Vlaams-Nederlandse subcommissie hoger onderwijs, die aan de wieg heeft gestaan van dit programma.